

DJECA S POTEŠKOĆAMA U UČENJU

- Treba razlikovati djecu s teškoćama u razvoju i djecu s poteškoćama u učenju.
- Prvoj skupini djece teškoće su se očitovale u najranijem djetinjstvu, a drugoj skupini teškoće su nastale s formalnim početkom školovanja.
- Iskustvo rada s učenicima s teškoćama u učenju pokazalo je da je za njihov uspjeh jako bitan stav okoline.
- **Činjenica je da ovo nisu zanemarena djeca, produkt nemara okoline i, što je najvažnije, nisu snižene inteligencije.**

- „Kad bi bolje zagrijao/zagrijala stolicu...“
- „Može on/ona to, ali neće.“
- „Ma lijen/lijena je.“

- Ovo su česti komentari roditelja, nastavnika i ostalih iz okoline, a komentari uglavnom proizlaze iz nepoznavanja prave situacije, nerazumijevanja, neprihvatanja...
- Teškoće se uglavnom površno razumiju, a suradnja među osobama koje okružuju dijete (roditelj, nastavnik, psiholog, liječnik) često teče otežano.
- Stoga već na početku školovanja dijete gubi interes, motivaciju za učenjem, gubi intelektualnu radoznalost i postaje – «teško dijete».

Što su poteškoće u učenju?

- Poteškoće u učenju obuhvaćaju specifično neurološko funkcioniranje koje ometa sposobnost pohranjivanja, obrade ili stvaranja informacija i na taj način stvara raskorak između sposobnosti i učinjenog.
- Djeca s teškoćama u učenju najčešće su osobe prosječne ili natprosječne inteligencije.
- Poteškoće u učenju mogu utjecati na sposobnosti čitanja, pisanja, govora ili matematičkog računanja, a mogu ometati i društvene vještine.
- Poteškoće se ne mogu izliječiti niti se može očekivati da će same nestati. Međutim, djeci se može pomoći kako te nedostatke nadoknaditi, odnosno kako ih čak i sasvim nadvladati.

Koji se termini često dovode u vezu s poteškoćama u učenju?

- ❖ **Disleksija** – odnosi se na poteškoće iščitavanja i razumijevanja pročitane riječi i pravilnog pisanja riječi. Dijete zamjenjuje slova koja slično zvučno ili slično izgledaju (d-b, b-p, i-l, š-ž, m-n) te ispušta slogove i dijelove riječi.
- ❖ **Disgrafija** – odnosi se na poteškoće usvajanja vještine pisanja. Prepoznaje se u nepravilnom držanju olovke, nečitkom rukopisu, nepoštovanju crtovlja, ispuštanju slova i slogova te zamjeni slova.
- ❖ **Diskalkulija** – odnosi se na poteškoće usvajanja matematičkih vještina i utječe na matematičko računanje. Može također utjecati i na sposobnost pamćenja matematičkih podataka, na pojam vremena, novca te na glazbene pojmove.
- ❖ **Dispraksija** – odnosi se na motoričke poteškoće i utječe na sposobnost koordiniranja pokreta.
- ❖ **Poremećaj slušnog procesiranja** – odnosi se na sposobnost pojedinca da analizira ili nađe smisao u informacijama koje dobiva slušanjem. Poteškoće sa slušnim procesiranjem ne utječu na ono što se čuje uhom, već ono kako se ta informacija interpretira ili procesira u mozgu, te je ključna pretpostavka za uspješno korištenje jezika i nužno je za čitanje.
- ❖ **Poremećaji vidnog procesiranja** – odnose se na narušenu sposobnost stvaranja smislene slike iz informacija primljenih vidom. Poteškoće s vidnim procesiranjem utječu na to kako su vidne informacije protumačene, ili procesirane, u mozgu.
- ❖ **Poremećaj pažnje sa ili bez hiperaktivnosti** – ponekad se javljaju uz poteškoće pri učenju. Obilježja ovog poremećaja uključuju naglašeni motorički nemir, rastresenost i/ili impulzivnost što može utjecati na mogućnost podučavanja takvih osoba.

Kako prepoznati poteškoće u učenju?

- Kod **predškolske djece** prisutne su poteškoće u:
 - Korištenju škara i bojica, crtanju olovkom
 - Oblačenju bez tuđe pomoći
 - Hodanju po stepenicama
 - Pamćenju imena boja
 - Povezivanju zvukova i slova te brojenju i učenju brojeva
 - Izgovoru riječi i slova, spajanju u fraze, učenju abecede i rimovanju riječi
 - Razumijevanju od strane drugih kada govori
 - Pretjeranom ili nedovoljnom reagiranju na podražaj
- Kod **školske djece** prisutne su poteškoće u:
 - Držanju olovke, pisanju, crtanju ili precrtavanju oblika
 - Učenju novih pojmova, izgovaranju cjelovitih rečenica
 - Razumijevanju pročitano
 - Prepričavanju tekstova, pamćenju novoprimitih informacija
 - Usmenom ili pismenom izražavanju misli
 - Rješavanju matematičkih zadataka u skladu sa svojom dobi
 - Urednom i organiziranom vođenju bilježnica
 - Praćenju uputa i naloga
 - Prelasku s jedne aktivnosti na drugu
 - Učenju novih vještina
 - Igru s vršnjacima te razumijevanju i pridržavanju pravila društvenih igara
 - Moduliranju glasa (može pričati glasno ili monotono...)
 - Samopouzdanju

- Kod **adolescenata** prisutne su poteškoće u:
 - Razumijevanju pročitano, osnovnim vještinama (npr. čitanju, računanju)
 - Izražavanju misli usmeno ili pismeno, praćenju uputa
 - Gramatički ispravnom usmenom ili pismenom komuniciranju
 - Organiziranosti i zadržavanju aktivnosti
 - Snalaženju u prostoru, pamćenju i pridržavanju vremenskih rokova
 - Slaganju s vršnjacima
 - Samopouzdanju
- Uz navedene poteškoće, djeca s poteškoćama u učenju mogu i:
 - Biti emocionalno i socijalno nezrelja od očekivanog za njihovu dob
 - Biti neodlučna, impulzivna, lako frustrirana, osjetljiva, sramežljiva i povučena
 - Poznavati pravila, ali ih se ne pridržavati
 - Ostvarivati slab kontakt očima
 - Gurati, hrvati i dodirivati druge bez nekog razloga

Kako bi razumjeli ponašanje djeteta s poteškoćama u učenju, potrebno je da roditelji i/ili stručnjaci razviju i prihvate određene stavove:

- PRVO – Ne radi se s djetetom koje ne može učiti ... već s djetetom s poteškoćama u učenju.
- DRUGO – Svako dijete radije će biti smatrano LOŠIM nego GLUPIM.
- TREĆE – Djeca s poteškoćama učenja ističu se svojim traženjem upravo suprotnog od onoga što trebaju.
- ČETVRTO – Bol koju djeca s problemima uzrokuju nikad nije veća od one koju osjećaju.
- PETO – U redovitom obrazovanju, sustav određuje nastavni program. U posebnom obrazovanju dijete određuje nastavni program (prilagođeni program, specijalna škola).
- ŠESTO – Pozitivna reakcija i podrška na ponašanje mijenja ponašanje; negativna reakcija ga samo zaustavlja ili pojačava.
- SEDMO – Nagrađuje se napredak, ne savršenstvo.
- OSMO – "Treba podmazati onaj kotač koji škripi".
- DEVETO – Jedina konkurencija djetetu trebaju biti njegovi vlastiti uspjesi.
- DESETO – Nema ništa manje pravedno, nego jednak tretman onih koji nisu jednaki.

Kako roditelji mogu pomoći?

- Roditelji igraju važnu ulogu u školskom uspjehu i ohrabivanju te podržavanju neovisnosti u školi i kući.
 - Uspjeh i neuspjeh sami po sebi ne utječu na djetetovu motivaciju za učenjem, no reakcija roditelja, učitelja i ostalih važnih odraslih osoba na djetetov uspjeh ili neuspjeh mogu imati snažan učinak.
 - Stoga je iznimno važno ohrabrivati dijete u nastojanju da ovlada nekom aktivnošću koja vodi do svladavanja određene vještine.
 - Svaki je napor postignuće za sebe.
 - VAŽAN JE TRUD, A NE KRAJNJI REZULTAT.
-
- **Dopustite svom djetetu da vam pomogne u kućnim obvezama**
 - odaberite one aktivnosti koje podržavaju izgradnju vještina i samopoštovanja (primjerice: pomoć u kuhanju)
 - aktivnosti trebaju imati svrhu, djeca imaju potrebu da je njihov uloženi trud cijenjen (primjerice: pranje suđa)
 - **Neka upute budu jasne i jednostavne**
 - govorite jednostavnim jezikom i pokažite vlastitim primjerom
 - kada Vam pomažu, podržavajte ih riječima (primjerice: "Uredno si složila hlače")
 - **Pridržavajte se rasporeda**
 - dogovarajte kako ostvariti željene rezultate i plan rasporeda
 - planirajte stanke u aktivnostima
 - **Umanjite ometajuće faktore tijekom učenja**
 - ugasite TV ili ograničite gledanje televizije tijekom tjedna
 - pronađite stalno mjesto za učenje koje ima najmanje ometajućih faktora
 - **Budite strpljivi i ponudite korisne savjete**
 - zaboravljanje nije namjerno (primjerice: domaća zadaća); podsjećanje će biti od pomoći
 - pogreške u domaćoj zadaći nisu namjerne, ne tjerajte da je ponovo piše
 - budite sigurni da imate djetetovu pažnju (kontakt očima, prestanak ostalih aktivnosti) kada nudi isprike i objašnjenja
 - **Nagrađujte za dobro obavljene posao**
 - pozitivna reakcija: osmijeh, dodir ili pažljivo odabran, dugoočekivani dar koji slijedi neposredno nakon aktivnosti
 - uloženi napor trebao bi biti povezan s adekvatnom nagradom
 - iskreno pohvalite ono što vam se sviđa (primjerice: "Super ti to ide", "Danas odlično radiš"...)
 - ne pretjerujte s darovima i ne dajte obećanja koja ovise o faktorima koji nisu pod vašom kontrolom (dijete koje očekuje dar svaki put kada dobije dobru ocjenu, neće razviti unutarnju motivaciju i samostalnost)

- **Zadržite smisao za humor i budite optimistični**
 - zadržite očekivanja, ali realna (ne očekujte odličan uspjeh, koji je izvan mogućnosti djeteta)
 - slobodno se našalite i zabavljajte sa svojim djetetom, uživajte!
- **Čitajte svojoj djeci i neka ona čitaju vama**
 - ne brinite o pogreškama u čitanju; važnije je da bude zanimljivo, zabavno i da uspijete naći zadovoljstvo čitanjem
- **Zadržite obitelj na okupu**
 - ne dopustite da potrebe vašeg djeteta postanu vaše potrebe
 - poučite i ostale članove obitelji što su poteškoće u učenju; pronađite pozitivne načine kako uključiti braću i sestre, kako ne bi bili zanemareni zbog pružanja pažnje isključivo djetetu s poteškoćama
- **Budite dosljedni**
 - uvedite jednostavna pravila i provjerite razumiju li ih svi u obitelji, zajedno ih formulirajte
 - budite dosljedni u disciplini i nagrađivanju
- **Uživajte u vremenu provedenom s prijateljima**
 - ohrabrite dijete da uživa u druženju i razvijanju socijalnih vještina
 - upoznajte roditelje s kojima možete podijeliti slična iskustva i izmijeniti informacije
 - zadovoljite i druge svoje potrebe i interese osim djetetovog uspjeha
 - nađite vremena za sebe

Kako učitelji mogu pomoći?

- Posjednite učenika s poteškoćama u učenju blizu sebe, u prvu klupu, ne izolirano od ostatka razreda.
- Okružite učenika s drugim dobrim učenicima. Pohvalite vršnjačku pomoć.
- Prozovite ga po imenu prije nego što ga pozovete odgovarati ili recitirati i uspostavite kontakt očima dok pričate s njim.
- Nagradite točan i prihvatljiv rad; ne fokusirajte se samo na greške.
- Ocjene za pismeni uradak raščlanite na ocjenu za zalaganje i ocjenu za točnost.
- Dopustite usmeno ispitivanje za svaki predmet ako će to potaknuti njegovu uspješnost.
- Ohrabrite djetetove interese i talente kroz povremene slobodne projekte i tematske sastavke.
- Vježbajte izgovor složenijih riječi koje će biti u testu. Neka učenik napiše riječi i neka ih izgovara glasno.
- Pomozite učeniku u organiziranosti konkretnim uputama.
- Dajte mu mogućnost dodatnog vremena za pisanje testa, primjerice: pod odmorom, nakon ručka ili škole.

- Uputite roditelje da kod kuće organiziraju primjereno mjesto za učenje.
- Ne dovodite učenika u vremenski tjesnac ili natjecanje.

- Ne tražite od učenika da čita naglas ako nije pripremljen.
- Provjerite kakav je vaš rukopis na ploči, govorite li polako i jasno,

koristite li jednostavne vizualne oznake.

- Slijedite raspored aktivnosti koliko je god moguće jer nenajavljene promjene uzrokuju neuspješnost kod djece.
- Budite kreativni u davanju pomoći. Često dijete s poteškoćama u učenju ne voli pitati za pomoć.
- Upute moraju biti jasne. Ponovite ih kad god je to potrebno.
- Budite dostupni i za pomoć u rješavanju neakademske probleme. Pomozite mu i u socijalnim interakcijama na isti način kao što to radite na satu s gradivom.
- Upoznajte se s poteškoćama u učenju te izgradite pozitivan stav prema djeci koja imaju poteškoće u učenju.
- Zapamtite, pohvala uvijek ohrabruje sve vaše učenike.

Popis literature:

1. Evano, Chantal (2004.): Imam pravo ne shvatiti odmah, Profil, Zagreb
2. Galić-Jušić, I.(2004.): Djeca s teškoćama u učenju, Biblioteka Ostvarenje, Lekenik
3. Glasser, dr. William (2001.): Svaki učenik može uspjeti, Alinea, Zagreb
4. Kocijan-Hercigonja, Dubravka (1996.): Moje dijete se mijenja, u čemu je problem
Školska knjiga, Zagreb
5. Vasta, R., Haith, M.M., Miller, S.A.(1998.): Dječja psihologija, Naklada Slap,
Jastrebarsko
6. Rijavec, M., Miljković, D. (2003.): Vodič za preživljavanje u školi, IEP d.o.o., Zagreb
7. BILTEN, GODINA III, broj 5., lipanj 2005., Udruga za disleksiju,
Edukacijsko- rehabilitacijski fakultet Zagreb